

Bilden som motiverade kriget

Ge en lögn 24 timmars försprång och sanningen binner aldrig ikapp.

J. Goebbels på 30-talet

Ge den därtill några miljarder dollar och ett par internationella TV-kedjor bakom sig och man kan lätt slå ihjäl en miljon människor med den.

H. Isaksson på 00-talet

I augusti 1990 publicerade världspressen sk ögonvittnesskildringar från Kuwait enligt vilka den invaderande irakiska armén skulle ha tömt spädbarnsavdelningarna på stadens sjukhus och kastat de kuvösvårdade barnen på soptippen.

Dessa dokument återopades därpå vid två tillfällen av USA:s president som skäl för att företa en massiv krigsinsats mot Irak och att inleda en nästan total bojkott av landet, vilken fortfarande, tio år senare, är i kraft. Det visade sig snart att uppgifterna om kuvösbarnen var helt uppdiktade, och publicerats via en PR-firma i London på uppdrag av den härskande familjen i Kuwait. Det krig de hjälpte till att starta kostade 300 000 irakiers liv och bojkotten har hittills enligt FN-uppgifter kostat 5-700 000 irakiska barns liv genom bristen på mat, mediciner

ner m m. Dementierna av uppgifterna har bedömts som ointressanta och inte alls spelat samma roll för de krigsförande staternas agerande i fortsättningen som den ursprungliga lögnen, ty de har inte varit lika användbara. Lögnhistorien etablerade den sanning vi idag får hålla till godo med i väst: Det är Saddam Husseins bestialitet och oeftergivlighet – inget annat, och absolut inte brittisk-amerikanska olje- och strategiska intressen – som är skuld till att varje år 60-70 000 irakiska barn dör i ett land som för något årtionde sedan hade en hälsovård och en matförsörjning som de flesta länder i världen skulle ha avundats.

Bilden nedan har en liknande historia. De flesta av oss i vuxen ålder torde känna igen den. Mer än tusen ord har den för oss präglat vår föreställning om kriget på Balkan – revbensmagra bosniska muslimer bakom taggtråd, offer för serbiskt nationellt förtryck, inspärrade under koncentrationslägerliknande förhållanden. Några av oss har kanske till och med hört eller läst någonstans att bilden är ett falsarium. Men den sitter där den sitter, och dess verkliga bakgrund – som från början var känd för agerande parter – har inte spelat någon som helst roll för omvärldens

handlande på Balkan. Vad är dess verkliga bakgrund?

Den femte augusti 1992 besökte ett brittiskt nyhetsteam bestående av Penny Marshall från Independent Television Network, hennes kameraman Jeremy Irvin samt reportern Ian Williams (ITN, Channel 4 News) samt Ed Vulliamy från The Guardian, lägret Trnopolje i de bosniska serbernas område i norra Bosnien.

I lägret fanns muslimska flyktingar som väntade på avtransport. Teamet mötte Fikret Alic, en bosnienserb som väntade där med sina landsmän, men som skilde sig från dessa genom att vara ovanligt mager. Lägret i Trnopolje var inte inhägnat. Däremot fanns bredvid lägret en taggtrådsinhägnad, som använts för att skydda en maskinpark och som uppförts många år före kriget. Nyhetsteamet valde av någon anledning att placera sig inuti denna inhägnad då man filmade Fikret och hans kamrater så att TV-filmen gav ett intryck av att det var dessa, inte teamet, som befann sig bakom taggtråd. Jag såg själv bilden på Rapport förstås, och slogs redan då av hur beundransvärt vital och pigg och frimodig den enligt speaktertexten utmärklade och internerade Fikret ändå var.

Bilderna gick strax ett segertåg över värl-

den och ansågs bevisa att serberna höll på att svälta ut bosnierna i inhägnade koncentrationsläger. En typisk tidningsrubrik var "Belsen 92" – en rubrik som, förutom att den var gravt missvisande utgör ett hån mot den serbiska nation som var det främsta offret för nazismens framfart på Balkan där Jugoslavien förlorade två miljoner människor i motståndet mot Hitler.

Men denna bild var efterfrågad just då, och användes för att motivera USA:s och Storbritanniens aktiva inträde i kriget mot Serbien och, som det senare skulle visa sig, för att motivera NATO:s permanenta närvaro på Balkan.

Och idag anser vi oss alla veta sanningen om konflikten på Balkan – det är Milosevic's barbariska nationalism som motiverar NATO:s bombningar av Jugoslavien i strid mot all folkrätt, dess av-

styckande av Kosovoprovinns och dess de facto bojkott av Serbien.

De reportrar som ingick i nyhetsteamet har i efterhand medgivit att bilden på Fikret Alic kommit till precis som ovan sagts. Men idag pågår en rättsprocess då TV-bolaget som först spridit bilderna över världen stämt en liten brittisk tidskrift (LM Magazine) som var först med att för en engelsk publik publicera sanningen, eller bristen på sanning bakom dem. Mycket tyder på att TV-bolaget kommer att vinna för-talsprocessen. Det kommer att bli lätt att bevisa att man lidit ekonomisk skada genom att få sin trovärdighet ifrågasatt.

Två slutsatser bör man kunna dra genom att så här i efterhand betrakta bilden av mannen bakom taggtråden och historien bakom honom:

De nyhetsmedia av vilka vi är beroende

för våra åsikter om hur världen ser ut är dåliga på att berätta om hur världen ser ut men duktiga på att förmedla vad de mäktiga och betalningsstarka anser vara nyttiga åsikter om hur den för tillfället bör se ut. Därför bör man hellre läsa gamla romaner och historieböcker än våra stora dagstidningar. Man bör hellre se på gamla långfilmer i TV än på Rapport och Aktuellt om man vill undvika att bli slav under dessa uppfattningar och i stället bilda sig egna.

Det är möjligen oetiskt, men inte förbjudet, att ljuga då det finns en effektiv efterfrågan på lögnen och man gör det av kommersiella skäl å yrkets vägnar. Men det är förbjudet att säga sanningar som ingen med betalningsförmåga efterfrågar och som kan störa affärerna och den förhärskande politiken. •

